

Till
Socialtjänstnämnden

Målarbete och kompetensutveckling för folkhälsa och folkhälsoarbete i Stockholms stad

Ansökan till Kompetensfonden om utvecklingsmedel

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden beslutar att hos Kompetensfonden ansöka om medel till målarbete och kompetensutveckling avseende folkhälsa och folkhälsoarbete i Stockholms stad i enlighet med detta tjänsteutlåtande.
2. Socialtjänstnämnden godkänner finansieringsplanen med de åtaganden för socialtjänstförvaltningen som angivits i ansökan.

Dag Helin

/Peter Carlsten

Sammanfattning

Regeringen lade fram en folkhälsoproposition år 2003 med det övergripande målet att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Till skillnad från flera andra kommuner i Sverige har Stockholm inte någon tradition att arbeta med folkhälsofrågor. Folkhälsoarbetet i Stockholm har inte haft hög prioritet, vilket bl.a. kartläggningar från Statens folkhälsoinstitut (FHI) visar. Stockholm bedriver dock arbete för välfärd och utveckling, vilka ofta är parallella med begreppet folkhälsoarbete. Genom att se folkhälsoarbetet som en del i att nå dessa mål finns anledning att öka kunskapen hos såväl förtroendevalda som tjänstemän. Ett övergripande folkhälsoprogram sätter medborgarnas och personalens hälsa i fokus och detta skulle behöva samlas under ett tak i staden och följas upp bättre.

I maj 2004 beslöt socialtjänstnämnden att ta fram ett förslag på övergripande folkhälsoprogram för Stockholm.

Som ett led i detta arbete föreslås att medel ur Kompetensfonden används till en generell ökning av kompetens i folkhälsa och folkhälsoarbete för stadens tjänstemän och förtroendevalda.

Ansökan omfattar tre delar.

- En bred seminarierie med allmän utbildning i folkhälsoarbete för nämnda målgrupp.
- En uppdragsutbildning om 10 p i folkhälsoarbete för stadens förvaltningar som även är öppen för ledande tjänstemän och förtroendevalda.
- En processledare för förankring och implementering av förslag på folkhälsoprogram.

Målet är att Stockholms stad via kompetenshöjande insatser och ett tydligt övergripande folkhälsoprogram ska arbeta strukturerat med folkhälsa enligt de nationella målen. Likaså öka möjligheterna för en bättre och jämlik folkhälsa på lika villkor för befolkningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Preventionscentrum Stockholm – Precens.

Bakgrund

”Folkhälsan är av stor betydelse för samhällsutvecklingen och insatser för en bättre folkhälsa bör ingå som en viktig del i arbetet för en uthållig tillväxt, en god välfärd och ett ekologiskt hållbart Sverige” (ur regeringens proposition 2002/03:35 s.1).

För att förbättra folkhälsan och minska skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället har regeringen lagt fram ett övergripande nationellt folkhälsomål – att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Målet spänner över ett stort antal politikområden. För arbetet med att nå det övergripande målet har elva målområden fastställts. Dessa målområden vägleder kommuner, landsting, frivilligorganisationer och andra aktörer hur den egna verksamheten kan inordnas för att nå det övergripande målet. FHI har ett särskilt ansvar för att samordna och stödja aktörerna i sitt arbete och att ansvara för den samlade uppföljningen av målen. Regeringen kommer fortlöpande via skrivelser till riksdagen att följa upp folkhälsans utveckling och de åtgärder som vidtas för att förbättra denna.

De elva målområdena är:

1. Delaktighet och inflytande i samhället
2. Ekonomisk och social trygghet
3. Trygga och goda uppväxtvillkor
4. Ökad hälsa i arbetslivet
5. Sunda och säkra miljöer och produkter
6. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård
7. Gott skydd mot smittspridning
8. Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa
9. Ökad fysisk aktivitet

10. Goda matvanor och säkra livsmedel
11. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och doping samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

En stor del av den förbättrade folkhälsa Sverige åtnjutit under de senaste 50 åren kan tillskrivas kommunernas arbete med välfärd och samhällelig utveckling. Med internationella mått har Sverige en god folkhälsa med ökad medellivslängd och minskad dödlighet. Trots stadig ökning av medellivslängden har antalet ”friska år” visat en svag minskning, framförallt hos kvinnor. Psykisk ohälsa såsom oro, ångslan, ångest och sömnbesvär har ökat. Konsumtionen av alkohol har ökat. Det finns omfattande ojämlikheter i hälsa, vilket är en stor utmaning för folkhälsoarbetet i dag.

FHI har gjort kartläggningar av hur kommuner i Sverige arbetar med folkhälsofrågor. En utvärdering gjordes i november år 2004 och en gjordes år 2003. Från 2003 års undersökning kan vi läsa följande:

”Stockholms stad har genomgående lägre grad av organisation för folkhälsoarbete än de båda övriga storstäderna. I Stockholm finns varken handlingsplan, folkhälsoråd, folkhälso-samordnare, öronmärkta pengar för folkhälsoarbete och inte heller sker någon uppföljning av folkhälsoarbete på central nivå. Stadsdelarna i Malmö och Göteborg har generellt sett högre grad av organisation för folkhälsoarbete än kommunerna i övrigt, medan Stockholms stadsdelar genomgående ligger lägre”. (Statens folkhälsoinstitut – Kommunernas organisation för folkhälsofrågor år 2003).

Socialtjänstnämnden gav under våren 2004 ett uppdrag till socialtjänstförvaltningen att tillsammans med ett antal andra förvaltningar ta fram ett förslag på ett övergripande folkhälsoprogram för staden. Barn och ungas hälsa ska prioriteras. Projektledaransvaret lades på Preventionscentrum Stockholm – Precens. Intresset för detta arbete är stort från Statens folkhälsoinstitut, landstinget och andra intressenter.

Att arbeta med folkhälsofrågor är en process på lång sikt. För att lyckas med arbetet att ta fram och göra många delaktiga i ett förslag på folkhälsoprogram behövs en bred förankring på flera nivåer.

Förvaltningens synpunkter

I stadens budget för 2005 görs fokuseringar på Stockholm som Sveriges tillväxtmotor, välfärdsutveckling genom finansiell omfördelning där stadsdelsförvaltningarna får ökade resurser och en prioritering på barn och ungas uppväxtvillkor. Ett strukturerat evidensbaserat folkhälsoarbete kan vara ett verktyg som bidrar till att uppnå dessa prioriteringar.

Socialtjänstförvaltningen har tillsammans med främst miljö- och idrottsförvaltningarna fått i uppdrag att ta fram ett förslag på folkhälsoprogram för staden. Förutom nämnda förvaltningar omnämns konsumentförvaltningen, utbildningsförvaltningen, stadsdelsförvaltningar och landstinget. I uppdraget nämns barn och unga som prioriterade grupper och man vill även göra en analys av barn och ungas hälsa. Barn och ungas livsvillkor är viktiga både ur ett kort och långt folkhälsooperspektiv.

En rundfrågning har gjorts för att se vad Stockholms stadsdelsförvaltningar gör inom detta område i dag. Därvid kan konstateras brister i det strukturerade folkhälsoarbetet. Verksamheter som de facto syftar till bättre folkhälsa bedrivs under andra namn. Folkhälsa som begrepp finns knappast på agendan i Stockholm.

För att öka möjligheterna till en god folkhälsa på lika villkor för befolkningen och ett strukturerat evidensbaserat folkhälsoarbete behövs en generell höjning av kunskapsnivån hos såväl förtroendevalda som tjänstemän. Kompetenshöjande insatser är ett led i att ta fram ett långsiktigt, väl förankrat, förslag på folkhälsoprogram, vilket också underlättar implementeringen i stadens förvaltningar och bolag.

Behov

Stockholms stad har idag inget övergripande folkhälsoprogram. De flesta kommuner i Sverige har idag ett utvecklat folkhälsoarbete, som en viktig del i välfärdsarbetet och arbetet med en hållbar framtid. Utifrån de elva nationella folkhälsomålen finns idag, inom staden, en rad övergripande styrande dokument. Det finns verksamheter i staden där det bedrivs ett intensivt arbete men som saknar en målbeskrivning för sitt arbete.

Syfte

Syftet med ansökan till Kompetensfonden är att öka kompetensen hos förtroendevalda och tjänstemän samt skapa forum för möten kring folkhälsofrågor i Stockholms stad. Staden behöver ha ett samlat grepp kring vad som görs idag, och vad som behöver göras. Kompetenshöjande programarbete ger ny kunskap, delar erfarenheter mellan de nätverk/arbetsgrupper/enskilda personer som arbetar med folkhälsa i förvaltningar och bolag.

Mål

- Att höja kompetensen hos ledande tjänstemän och förtroendevalda inom folkhälsoområdet.
- Att starta en process som leder till ett strukturerat folkhälsoarbete i staden.
- Att ta fram ett förslag på folkhälsoprogram för Stockholms stad

Metod

Ansökan omfattar tre delar. Projektet samordnas av Precens, Socialtjänstförvaltningen.

1. En seminarieserie som anordnas av Statens folkhälsoinstitut och Stockholms stad gemensamt. Syftet är att väcka intresse och engagemang för folkhälsofrågor och skapa utrymme för meningsutbyten framförallt hos förtroendevalda och ledande tjänstemän.
2. En uppdragsutbildning i folkhälsovetenskap (10 poäng) från Örebro universitet. Universitetet har sedan tidigare en utbildning som riktar sig direkt till förtroendevalda och tjänstemän i kommuner. Tanken är att en förtroendevald, en högre tjänsteman och en tjänsteman/”praktiker” från varje stadsdelsförvaltning ska erbjudas plats. Utbildningen kommer att ligga till grund för framtagande av lokala kartläggningar och handlingsplaner och ger underlag och förankring till det kommande programförslaget. Kursdeltagarna skall tillägna sig kunskap om olika aspekter på folkhälsoarbete i kommunen för att därigenom kunna bidra till förverkligandet av nationella och lokala folkhälsomål.

3. En extern ledare som processar en arbetsgrupp att ta fram ett förslag till folkhälso-program. Genom att använda en extern person får alla en större möjlighet att vara delaktiga och det är en viktig del i implementeringen av arbetet. Syftet med gruppen är att ta fram underlag för förslaget på folkhälso-program. (Miljöförvaltningen har gjort samma sak inom miljöområdet och har goda erfarenheter från detta.)

Budget

Seminarieserier:	500 000:-
Uppdragsutbildning Örebro Universitet:	500 000:-
Processledare:	200 000:-
Utvärdering:	200 000:-

Tidsplan

Våren 2005	Planering av utbildningsinsatser. Inventering av folkhälsoarbete m.m. inom Stockholms stad.
Hösten 2005	Genomförande av seminarierier för tjänstemän och förtroendevalda.
Våren 2006	Processledaren i arbete.
Våren 2006 t.o.m. juni	Uppdragsutbildning Örebro universitet för tjänstemän och förtroendevalda.

Utvärdering

Satsningen ska utvärderas genom att se aktivitetsnivån i stadsdelarna och genom att titta på lokala kartläggningar och handlingsprogram. Utvärderingen bör kunna göras av Forsknings- och Utvecklingsenheten (FoU).
